

บันทึกองค์ความรู้

ชื่อ-นามสกุล นางเบญจมาศ ถ้ำแก้ว
ตำแหน่ง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
สังกัด สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
ชื่อเรื่อง การตรวจสอบสุขภาพทางการเงินของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
เทคนิคการส่งเสริมกองทุนชุมชนให้เกิดการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นเมื่อ ปี ๒๕๖๒
สถานที่เกิดเหตุการณ์ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโพธิ์ หมู่ที่ ๕ ต.บ้านกุ่ม
อ.เมืองเพชรบุรี จ.เพชรบุรี

ที่มา

กรมการพัฒนาชุมชน มีภารกิจในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยการพัฒนาาระบบและกลไกในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การจัดการความรู้ การอาชีพ การออม และการบริหารจัดการเงินทุนของชุมชน กรมฯ ได้สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนรู้จักวิธีการบริหารจัดการกองทุน ในชุมชนเพื่อการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเงินทุนและปัญหาความยากจน โดยส่งเสริมให้มีการก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ขึ้นในชุมชนตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นต้นมา แต่ในปัจจุบัน การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีการเจริญเติบโตมากขึ้นทั้งในด้านปริมาณของเงินทุน และปริมาณของสมาชิก ประกอบกับการเกิดความหละหลวมในการบริหารจัดการเงิน การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว กรมการพัฒนาชุมชนจึงกำหนดยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลและความมั่นคงของทุนชุมชนในปี พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ โดยได้กำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมธรรมาภิบาลของกองทุนชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ แก้ไขปัญหาความยากจน และจัดสวัสดิการชุมชน อีกทั้งเป็นเวลากว่า ๔๕ ปีที่กรมการพัฒนาชุมชนได้สนับสนุน ส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตโดยอาศัยหลักการพัฒนาชุมชน กระบวนการมีส่วนร่วม มีการสะสมเงินทุนชุมชนเพื่อเป็นกองทุนประกอบอาชีพและช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในหมู่บ้าน/ชุมชนใช้เงินเป็นกลยุทธ์พัฒนาจิตใจใช้หลักคุณธรรม ๕ ประการ ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบเห็นอกเห็นใจ และความไว้วางใจซึ่งกันและกันเป็นเครื่องมือพัฒนาคนมาช้านาน

ในปีพ.ศ.๒๕๖๒ อำเภอเมืองเพชรบุรี มีกลุ่มเป้าหมายในการตรวจสอบสุขภาพทางการเงินกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน ๖ กลุ่ม ชาวบ้านได้ผู้รับผิดชอบประสานงานการตรวจสอบสุขภาพทางการเงินกลุ่มออมทรัพย์ฯ จำนวน ๑ กลุ่ม คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโพธิ์ หมู่ที่ ๕ ตำบลบ้านกุ่ม อำเภอเมืองเพชรบุรี ได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ฯค่อนข้างดี รวมถึงให้ข้อมูลที่เป็จริง ในการตรวจสอบสุขภาพทางการเงินของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีหลักเกณฑ์การตรวจ ๔ ด้าน ๑๙ ตัวชี้วัด ได้แก่ ด้านการจัดทำบัญชีและทะเบียน (๑)การจัดทำทะเบียน เช่น ทะเบียนสมาชิก ทะเบียนคุมเงิน ทะเบียนคุมลูกหนี้ ทะเบียนเงินกู้ และทะเบียนคุมทรัพย์สิน เป็นต้น (๒)การจัดทำบัญชี เช่น บัญชีเงินสด บัญชีรายรับ บัญชีรายจ่าย บัญชีเงินฝากธนาคารและหลักฐานประกอบบัญชีเป็นต้น (๓)การจัดทำงบการเงิน เช่น งบดุล งบกำไรขาดทุน (๔)การตรวจสอบบัญชีและหลักฐานทางการเงิน เช่นทะเบียนคุมเงิน สัจจะสะสม ทะเบียนคุมลูกหนี้ ทะเบียนคุมดอกเบี้ยเงินกู้ และสรุปการรับ-จ่ายเงินประจำวัน/เดือน เป็นต้น ด้านการบริหารจัดการ (๕)การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของ

คณะกรรมการ (๖)การจัดทำแผนการดำเนินงานของกลุ่ม (๗)การประชุมของคณะกรรมการ (๘)การเข้าร่วมประชุมของสมาชิก (๙)การพิจารณาเงินกู้ (๑๐)การส่งชำระคืนเงินกู้ตามสัญญาของสมาชิก (๑๑)การส่งเงินสัจจะสะสมของสมาชิก (๑๒)การนำเงินกู้ไปใช้ของสมาชิก (๑๓)การเรียนรู้และการพัฒนาของคณะกรรมการ (๑๔)การจัดสรรผลกำไร ด้านระเบียบข้อบังคับ (๑๕)ระเบียบข้อบังคับ (๑๖)สมาชิกมีรายได้พันก่ณฑ์ความยากจน และด้านผลประโยชน์ของสมาชิก (๑๗)การแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบ (๑๘)การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก (๑๙)การจัดกิจกรรมด้านสาธารณประโยชน์ของกลุ่ม

ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโพธิ์ ไม่ผ่านเกณฑ์ ๑๔ ตัวชี้วัด ผ่านเพียง ๔ ตัวชี้วัด จึงวางแผนแนวทางการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์ฯ ร่วมกับคณะกรรมการ ดังนี้ (๑)แนะนำการจัดทำเอกสาร หลักฐาน และบัญชีให้เป็นไปตามแนวทางของกรมฯ (๒)แนะนำให้ปรับปรุงระเบียบของกลุ่มและทบทวนบทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการใหม่ให้เป็นชัดเจนและเป็นปัจจุบันมากขึ้น (๓)แนะนำให้มีการประชุมคณะกรรมการอย่างสม่ำเสมอ จัดหาผู้ตรวจสอบบัญชีจากภายนอก และทำแผนติดตามและกำกับดูแลการใช้เงินของสมาชิกให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ รวมถึงมีมาตรการจริงจังในการติดตามการชำระคืนเงินของสมาชิกโดยให้สมาชิกด้วยกันมีส่วนร่วมในการติดตามทวงถาม และ(๔)ให้คณะกรรมการจัดประชุมร่วมกับสมาชิกหาแนวทางการสวัสดิการแก่สมาชิกและทุนสาธารณประโยชน์ให้ครอบคลุมตามแนวทางของกรมฯ

กลุ่มออมทรัพย์ฯบ้านโพธิ์ได้ดำเนินการตามแนวทางการพัฒนากลุ่มฯเป็นอย่างดี แต่ยังคงติดขัดในบางตัวชี้วัด เช่น การประชุมของคณะกรรมการที่ต่างฝ่ายต่างมีเวลาไม่ค่อยตรงกัน และการจัดสวัสดิการของสมาชิกที่ยังไม่สามารถทำได้ครอบคลุมตามแนวทางของกรมฯ อย่างไรก็ตามหลังจากการเข้าตรวจสอบสภาพทางการเงินครั้งที่ ๒ พบว่ากลุ่มออมทรัพย์ฯบ้านโพธิ์มีตัวชี้วัดที่ตกเกณฑ์ลดลง ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการปรับและพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปให้เป็นไปตามมาตรฐานของกรมฯให้มากที่สุด

ประโยชน์ขององค์ความรู้

๑. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้ โดยใช้เงินทุนของสมาชิกเป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ชุมชน
๒. ผลจากการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เข้มแข็ง สามารถสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน
๓. การตรวจสอบสภาพทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ เกิดจากความร่วมมือ เข้าใจ และเห็นความสำคัญของการพัฒนาและแก้ไขปัญหา โดยดำเนินการเป็นขั้นตอน

บันทึกขุมความรู้ (Knowledge Assets)

๑. ประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจแก่คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
๒. นัดตรวจสอบสภาพทางการเงินกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
๓. ชี้แนะแนวทางแก้ไขข้อที่ไม่ผ่านว่าควรทำอย่างไร
๔. วางแผนปฏิบัติการอบรมคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

แก่นความรู้ (Core Competency)

๑. การติดตามสนับสนุนมีผลต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
๒. การตรวจสอบสุขภาพทางการเงินกองทุนชุมชน ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นเครื่องมือที่สร้างความกระตือรือร้นในการพัฒนากลุ่มฯ
๓. เกณฑ์การประเมินสุขภาพกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน ๔ ด้าน ๑๙ ตัวชี้วัด สามารถใช้เป็นเป้าหมายในการดำเนินงานของกลุ่มให้มีความชัดเจน ประเมินผลการดำเนินงานได้
๔. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ได้รับการตรวจสอบสุขภาพฯ สามารถนำผลการประเมินมาจัดทำแนวทางการพัฒนากลุ่มที่ชัดเจนได้

กลยุทธ์ในการทำงาน

๑. ประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจแก่คณะกรรมการกลุ่มฯ โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองเพชรบุรี ก่อนรับการตรวจสอบสุขภาพทางการเงินกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
๒. ทีมผู้ตรวจสอบสุขภาพทางการเงินกองทุนชุมชนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตระดับจังหวัด ตรวจสอบสุขภาพฯ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตามเกณฑ์การประเมิน
๓. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ได้รับการตรวจสอบสุขภาพฯ จัดทำแนวทางการพัฒนากลุ่มตามผลการประเมิน

กฎระเบียบ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง

๑. คู่มือแนวทางปฏิบัติการตรวจสอบสุขภาพทางการเงินกองทุนชุมชน
๒. คู่มือแนวทางการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต